

Radikale højrefløjspartiers politiske indflydelse: Muligheder og begrænsninger på dagsorden og lovgivning

Økonomi & Politik - tradition og fornyelse

Radikale højrefløjspartier (RHP'er) har i de seneste årtier opnået en central position i europæisk politik, og har påvirket både den politiske konkurrence og de emner, der strukturerer den offentlige debat. Denne artikel gennemgår og sammenligner derfor den eksisterende litteratur om radikale højrefløjspartiers muligheder for indflydelse på den politiske dagsorden og den vedtagne lovgivning. Artiklen struktureres omkring hhv. direkte og indirekte indflydelseskanaler og er organiseret med afsæt i tre centrale teoretiske spor i litteraturen: skillelinjeteorier, der peger på fremkomsten af en ny værdipolitisk konflikt-

akse; perspektiver på partikonkurrence, der gennemgår samspillet mellem radikale højrefløjspartier og mainstreampartier; samt institutionelle tilgange, der belyser strukturelle betingelser for at omsætte dagsordensmagt til konkret lovgivning. Samlet viser litteraturen, at radikale højrefløjspartiers politiske indflydelse især ligger i deres evne til at forme dagsordenen, mens deres direkte lovgivningsindflydelse i højere grad synes at være betinget af institutionel adgang og strategiske reaktioner fra de etablerede partier.

Fra marginalisering til magtens centrum

I løbet af de seneste 30 år har radikale højrefløjspartier (RHP'er) bevæget sig fra politisk marginalisering til en central position i moderne europæisk politik (f.eks. Roth m.fl., 2018). Denne udvikling har ikke alene manifesteret sig i stigende vælgertilslutning, men i høj grad også i partiernes evne til at påvirke den politiske dagsorden og de rammer, hvorunder politiske beslutninger træffes. RHP'ers fremvækst har dermed ændret både den politiske konkurrence og de emner, der strukturerer den offentlige debat i Europa.

Politisk indflydelse og politisk magt bliver i denne sammenhæng to tæt forbundne begreber. Gennem indflydelse har partierne nemlig mulighed for at præge samfundsudviklingen i ny retning ved at definere, hvilke problemer der opfattes som politisk presserende, og ved, direkte eller indirekte, at påvirke konkret lovgivning. Mens dagsordensindflydelse dermed former, hvilke spørgsmål der overhovedet bringes ind i den politiske debat, giver indflydelse på lovgivningen altså adgang til at omsætte politiske mål til bindende regler. Partiernes politiske indflydelse udgør derfor en afgørende ressource, selv for partier, der sjældent besidder regeringsmagten.

CLARA RISBJERG OMANN
Stud.scient.pol,
Institut for Statskundskab,
Aarhus Universitet,
claraomann@hotmail.com

Radikale højrefløjspartiers indflydelse opstår i et bredere samspil mellem egne partistrategier, institutionelle forudsætninger og øvrige partiers respons, snarere end alene som et resultat af vælgerne efterspørgsel

RHP'ers politiske indflydelse er imidlertid ikke entydig, og kan ikke reduceres til et simpelt spørgsmål om vælgertilslutning. Eksisterende sociokulturelle holdninger i befolkningen omsættes ikke automatisk til politisk gennemslag. Derimod bliver det afgørende, om partierne formår at politisere disse holdninger, og hvordan de etablerede partier reagerer herpå. RHP'ers indflydelse opstår dermed også i et bredere samspil mellem egne partistrategier, institutionelle forudsætninger og øvrige partiers respons, snarere end alene som et resultat af vælgerne efterspørgsel.

Baseret på en gennemgang af eksisterende litteratur på området søger artiklen netop at belyse dette samspil. Derfor anlægges gennem artiklen også overvejende en top-down-forståelse af politisk indflydelse, hvoraf der skelnes mellem to former herfor – hhv. direkte og indirekte. Direkte dagsordensindflydelse henviser til situationer, hvor RHP'er selv politiserer nye emner og øger deres saliens, mens indirekte dagsordensindflydelse opstår, når etablerede partier (Mainstream) ændrer prioriteringer som reaktion på RHP'ers fremgang (Abou-Chadi og Krause, 2020). På lovgivningsniveau forstås direkte indflydelse derimod som RHP'ers mulighed for at præge konkrete policy-udfald via formel institutionel adgang, som f.eks. regeringsdeltagelse (Heinze, 2022), mens indirekte lovgivningsindflydelse dækker over policyændringer, der følger af dagsordensmagt eller rollen som støtteparti (ibid.).

Artiklen bidrager således med et mere nuanceret indblik i hvad RHP'ers politiske magt består i, og hvordan denne kan udfolde sig både på dagsordenen og i konkrete politiske udfald.

Skellet mellem de radikale og ekstreme partier

De yderste højrefløjspartier udgør en særskilt partifamilie i europæisk politik, kendetegnet ved en kombination af nativisme, autoritarisme og populisme (Mudde, 2010). Nativismen indebærer en forestilling om, at staten bør tilhøre den indfødte befolkning, hvilket typisk omsættes til restriktive migrations- og integrationspolitikker. Autoritarismen kommer dertil til udtryk i krav om bl.a. social disciplin, ro og orden og konsekvent retshåndhævelse, og populismen i opgøret mellem ”folket” og en angivelig korrumperet elite (ibid.).

Et væsentlig analytisk skel består derudover i definitionen af *radikale* og *ekstreme* højrefløjspartier. Hvor de ekstreme højrefløjspartier grundlæggende afviser det liberale demokratis normer og institutioner, opererer de radikale stadig indenfor de demokratiske rammer, men udfordrer især dets liberale dimension om pluralisme og minoritetsrettigheder (Georgiadou o.a., 2018). Denne sondring er væsentlig at gøre sig, eftersom variationen i systemaccept

kan påvirke partiernes institutionelle adgang og videre mulighed for politisk indflydelse.

Artiklen anlægger desuden et top-down-perspektiv på radikale højrefløjspartiers politiske gennemslag. I tråd med Mudde (2010) bør RHP'ers succes nemlig ikke udelukkende forstås som et resultat af vælgeres efterspørgsel, men som et produkt af partiernes evne til strategisk at formulere og mobilisere et politisk udbud, der aktiverer allerede eksisterende sociokulturelle holdninger i befolkningen (ibid.). Også denne sontring fra Mudde er væsentlig, da den muliggør et fokus på partiernes handlekraft, strategier og institutionelle positioner frem for alene på vælgeradfærd og tilslutningsmønstre. Således afstår artiklen fra *bottom-up*-forklaringer, der særligt kan forklare hvorfor nye sociokulturelle holdninger opstår, og retter i stedet opmærksomheden mod, hvordan RHP'er omsætter mobiliseringen af disse holdninger til konkret politisk indflydelse.

Strukturer, konkurrence og institutioner: Tre perspektiver på politisk indflydelse

Den eksisterende litteratur om radikale højrefløjspartiers politiske indflydelse peger samlet på tre centrale spor, der hver især bidrager til at belyse, hvorfor og hvordan disse partier har opnået øget gennemslagskraft. Tilsammen giver disse perspektiver et indblik i hvilke strukturer og mekanismer, der både muliggør og begrænser RHP'ers politiske indflydelse.

For det første fremhæver litteaturen omkring skillelinjer, hvordan nogle dybereliggende samfundsforandringer har omformet det politiske konfliktmønster i mange europæiske lande. Udviklinger som postindustrialisering og globalisering har svækket den traditionelle klassebaserede konflikt, og aktualiseret en ny værdipolitisk konfliktakse centreret omkring national identitet, immigration og kulturel suverænitet (f.eks. Goul Andersen, 2007). Her peger store dele af litteraturen på, at netop denne omstrukturering af konfliktrummet har skabt et politisk mulighedsrum, som RHP'er i særlig grad har været i stand til at udnytte.

For det andet kan forskning indenfor partikonkurrence give et indblik i spillet mellem radikale højrefløjspartier og de etablerede partier (mainstream). Her forstås politisk konkurrence ikke alene som en kamp om politiske positioner, men også som en kamp om, hvilke emner der tillægges politisk betydning. Flere studier viser i denne forbindelse, at RHP'ers vælgermæssige fremgang kan fungere som et strategisk signal til mainstreampartierne, der som reaktion kan vælge at repositionere sig i forhold til de nye konfliktlinjer (Abou-Chadi og Krause, 2020; Hjorth og Vinæs, 2022).

Endelig peger litteaturen på et mere institutionelt-orienteret spor, der belyser hvordan RHP'ers konkrete lovgivningsindflydelse er betinget af deres mulighed for at omsætte dagsordensmagt til formel beslutningsmagt. Her varierer RHP'ers lovgivningsindflydelse afhængigt af de institutionelle rammer de ind-

går i, samt partiernes formelle rolle i det parlamentariske samarbejde. F.eks. om de indgår i regering, fungerer som støtteparti eller mødes af samarbejdsbarrierer (bl.a. Akkerman, 2012; Chueri, 2021).

For at belyse radikale højrefløjspartiets indflydelse på den politiske dagsorden og den vedtagne lovgivning skelner artiklen løbende mellem direkte og indirekte former for politisk gennemslagskraft. Selvom dette skel er analytisk, afspejler det alligevel nogle centrale forskelle i, hvordan partienes indflydelse udøves i praksis. De følgende afsnit gennemgår først RHP'ers indflydelse på dagsordenen og dernæst deres muligheder for at præge lovgivningen.

Dagsordensindflydelse

Den *politiske dagsorden* forstås som de emner, der prioriteres af partier, opfattes som politisk vigtige af vælgerne, og som følge heraf strukturerer de politiske valgmuligheder (Petrocik, 1996; Leeper og Slothuus, 2014). RHP'ers dagsordensindflydelse består i denne sammenhæng i deres evne til at bringe nye problemstillinger ind i den politiske debat og øge disses politiske saliens. Den eksisterende litteratur peger på, at denne form for indflydelse bedst forklares med afsæt i to beslægtede perspektiver: skillelinjeteorier og partikonkurrenceteori. Tilsammen kan disse belyse både omfanget og karakteren af RHP'ers dagsordensindflydelse, herunder hvorfor bestemte emner politiseres, og hvordan dette påvirker den bredere politiske konkurrence.

Direkte indflydelse på dagsordenen

RHP'ers direkte dagsordensindflydelse skal ses i et samspil mellem strukturelle forandringer i de politiske konfliktlinjer og partiernes egen evne til aktivt at mobilisere disse. Den direkte indflydelse foreligger således, når RHP'er selv sætter og kontrollerer deres politiske agenda og dermed definerer, hvilke nye emner der bringes ind i den politiske debat.

Centralt for RHP'ers øgede dagsordensindflydelse står fremkomsten af en ny værdipolitisk konfliktlinje, der på tværs af Europa har udfordret det traditionelle partisystem (Goul og Bjørklund, 1990). Hvor politik tidligere var struktureret i én socioøkonomisk venstre-højre-akse forankret i klassekonflikter, har postindustrialisering og globalisering aktualiseret nye identitets- og kulturbaserede konflikter. Særligt omkring immigration, national identitet og retspolitik (ibid.). Dog ses også eksempler på øvrige konfliktakser omkring økonomisk og geografisk deprivation, der bl.a. i Frankrig har givet plads til Rassemblement National (Patana, 2022). Ifølge Mudde (2010) er denne slags værdipolitiske holdninger imidlertid ikke nye, men har længe eksisteret blandt vælgerne, dog uden et klart politisk udbud. En tilstand han selv betegner som *patologisk normalitet* (ibid.: 1178). Dette misforhold mellem efterspørgsel og udbud har forankret sig i et politisk tomrum, som RHP'er synes at have haft særlig gunstige betingelser for at udfylde. Muddes udbudslogik understøttes samtidig af Carmines og Stimsons (1986), der beskriver hvordan vælgernes dagsorden eksisterer diffust "derude", men først får politisk retning gennem

partisignaler. RHP'ers direkte dagsordensmagt bør altså ses som et samspil mellem et nyt politisk entreprenørskab, og mobiliseringen af eksisterende præferencer.

F.eks. kan opståelsen af et nyt politisk tomrum bidrage til at forklare Dansk Folkepartis (DF) gennembrud ved valget i 2001 (Goul Andersen, 2003). DF positionerede sig som et nationalt orienteret, EU- og indvandringskritisk parti i en periode, hvor mainstreamen fortsat konkurrerede primært på den socioøkonomiske dimension. Denne manglende institutionalisering af de værdipolitiske emner, gjorde DF til en politisk "sikkerhedsventil", der var alene om at politisere de emner, som mainstream i vid udstrækning havde negligeret (Klages, 2003). Denne type dagsordensgennembrud kan samtidig antages at have haft en selvforstærkende effekt for DF. Som Bischoff og Wagner (2019) viser, kan RHP'ers valgsucces nemlig udløse en *legitimeringseffekt*, hvor vælgere med eksisterende, men tidligere socialt uglese holdninger i højere grad tør udtrykke disse. Herved kan succesfulde RHP'ers direkte dagsordensindflydelse altså forstærkes yderligere. Den direkte dagsordenssucces hænger således også sammen med RHP'ers status som radikale snarere end ekstreme, da de hermed anskues som værende politisk legitime og har lavere risiko for isolation blandt øvrige partier (Mudde, 2010). Erfaringer fra f.eks. Sverige og Tyskland viser netop, at ekstreme tendenser kan føre til fuldstændig udelukkelse og dermed begrænse RHP'ers direkte dagsordensindflydelse (Rydgren og van der Meiden, 2019; Arzheimer og Berning, 2019).

RHP'er har dog generelt gode betingelser for at indtage rollen som policy-entreprenør af den værdipolitiske akse, og især når de står uden regeringsansvar. Hobolt og De Vries (2015) viser direkte, at partier uden regeringserfaring er mere tilbøjelige til at engagere sig i *issue entrepreneurship*, hvilket skyldes, at de har mindre at tabe ved at udfordre status quo. Selvom studiet imidlertid kun fokuserer på partiernes placering omkring EU-skepsis, kan samme mekanisme forventes at gøre sig gældende for beslægtede globaliseringskonflikter som f.eks. nationalisme og indvandring.

En mere strukturel forudsætning for, at RHP'er kan lykkes i rollen som policyentreprenører, knytter sig til mainstreamens indbyrdes konvergens (Kitschelt, 2007). Hvis etablerede partier nærmer sig hinanden politisk, mindskes også den oplevede ideologiske afstand hos vælgerne, hvilket efterlader især værdipolitiske spørgsmål uden et tydeligt politisk udbud. Dette skaber igen et strategisk rum for RHP'er til at opnå relativt uforstyrret emneejerskab. I Sverige peges f.eks. på, hvordan mainstreamens konvergens på den økonomiske dimension bidrog til Sverigedemokraternes fremgang, understøttet af en bredere populistisk fortælling om, at de etablerede partier er "ens" og ikke repræsenterer almindelige vælgere (Rydgren, 2019).

Ud over mainstreamens konvergens forstærkes RHP'ers direkte dagsordensindflydelse også af deres brede mobiliseringspotentiale. Ved at kombinere højreorienterede værdipolitiske positioner med relativt velfærdsorienterede

økonomiske standpunkter kan RHP'er appellere på tværs af traditionelle klasser i en periode præget af svækket klassepolitik (Klages, 2003). Denne brede appel muliggør en effektiv dagsordenssættelse, men rummer dog samtidig et dilemma. For når RHP'er konfronteres med regeringsansvar, bliver det tydeligt, hvor vanskeligt det kan blive at indfri de mange forventninger, som deres fortællinger har skabt (ibid.).

Af denne grund synes radikale højrefløjspartiers emneejerskab også ofte at være tidsbegrænset. Som påpeget af Cole (2005) reduceres den direkte dagsordensmagt, så snart de værdipolitiske dimensioner institutionaliseres, og de etablerede partier positionerer sig mere tydeligt. Dette argument understøttes kun af, at blot 16 pct. af de vælgere, der prioriterer indvandring højest, faktisk vurderer RHP'er som det mest kompetente parti på området (Abou-Chadi, 2016). RHP'ers emneejerskab er altså relativt skrøbeligt og betinget, men betyder samtidig, at deres *indirekte* dagsordensindflydelse bliver analytisk centralt.

Indirekte indflydelse på dagsordenen

Til forskel fra den direkte, opstår RHP'ers indirekte dagsordensindflydelse i samspillet med mainstreampartierne. Her er det ikke længere partiernes emnemonopol på den nye værdipolitiske konfliktlinje, der er afgørende, men snarere hvordan deres succes påvirker andre partiers strategiske adfærd

Til forskel fra den direkte, opstår RHP'ers indirekte dagsordensindflydelse i samspillet med mainstreampartierne. Her er det ikke længere partiernes emnemonopol på den nye værdipolitiske konfliktlinje, der er afgørende, men snarere hvordan deres succes påvirker andre partiers strategiske adfærd. RHP'ers indirekte dagsordensmagt bør derfor ses i et bredere partikonkurrenceperspektiv, hvor de øvrige politiske partier konkurrerer om magten til at bestemme dagsordenen (jf. Downs i Abou-Chadi, 2016).

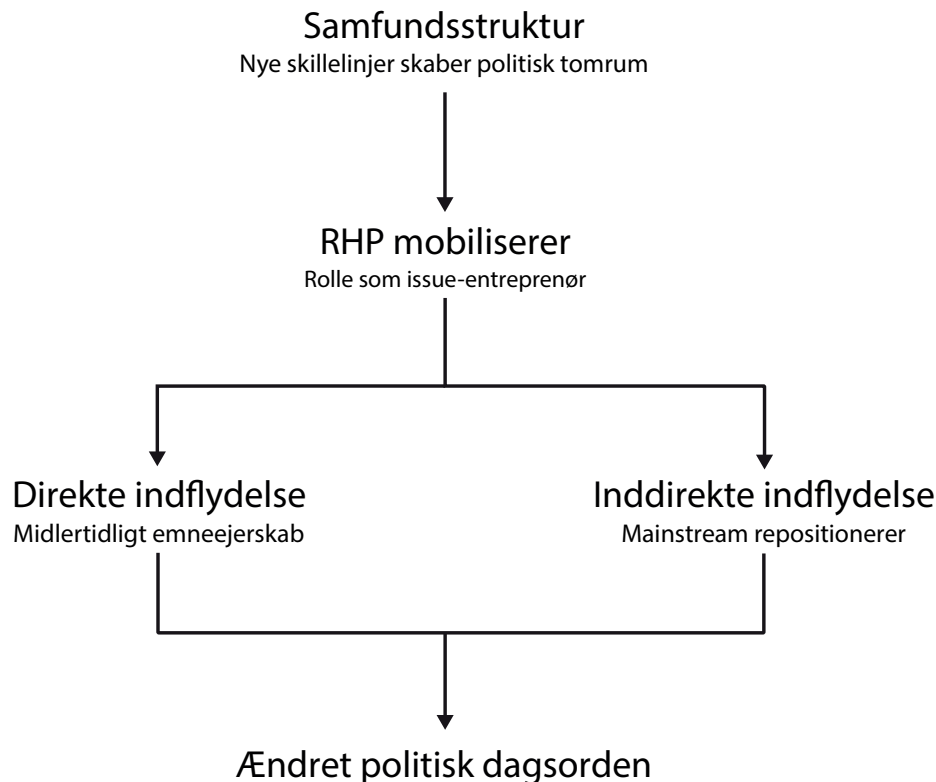
I dette perspektiv fungerer RHP'ers vælgermæssige fremgang som et strategisk signal, der ændrer mainstreams incitamenter. Frygten for vælgersanktioner kan føre til, at mainstream, af taktiske snarere end ideologiske grunde, forholder sig aktivt til RHP'ernes kernesager. Den indirekte dagsordensmagt bliver i dette lys, et produkt af "tvang" frem for politisk enighed. Dette argument understøttes af Abou-Chadi og Krause (2020), der via et regressionsdiskontinuitetsdesign påviser en direkte kausal sammenhæng mellem RHP'ers gunstige valgresultater og mainstreams bevægelse i en mere indvandringskritisk retning, på tværs af både centrum-højre og -venstre. Denne "tvangsmekanisme" kan ses som en styrke for RHP'er, netop som deres position fortsat er referencepunkt i den værdipolitiske konkurrence. Dertil kan mainstreams reaktioner i sig selv intensivere konkurrencen om den værdipolitiske konfliktakse, og bidrage til at fastholde værdipolitiske emners saliens. Dog viser

litteraturen også, at høj emnesaliens er ikke ensbetydende med stigninger i anti-immigrationsholdninger i befolkningen og i nogle tilfælde faktisk kan udløse en modreaktion blandt de moderate vælgere (Lopez, 2025).

Et centralt forhold ved RHP'ers indirekte dagsordensindflydelse relaterer sig også til karakteren af de emner, partierne politiserer. Her viser Abou-Chadi (2016), at mainstreams reaktioner ofte afhænger af, om et emne er "positionelt" eller "valenspræget". Da indvandring udgør et positionelt emne med både polariserede vælgerholdninger og svagt emneejerskab, mindskes risikoen for, at mainstreampartier begunstiger RHP'er ved at engagere sig i dette emne. Empirisk findes også en signifikant positiv effekt af RHP'ers valgresultater på mainstreamens indvandringspolitiske positioner og emnets saliens. Grønne partiers succes har imidlertid ikke tilsvarende effekt på miljøpolitikken, da miljøpolitiske spørgsmål i højere grad er et valensemne med stærkt emneejerskab (ibid.). RHP'ers indirekte dagsordensindflydelse beror således også på, at politisering af indvandring er relativt lavrisikofyldt og derfor kan være potentielt fordelagtig for mainstream at tilpasse sig.

Mainstreamens reaktioner udgør imidlertid også en væsentlig begrænsning for RHP'ers direkte dagsordensindflydelse. F.eks. finder Hjorth og Vinæs (2022), at det danske Socialdemokratis bevægelse i en mere udlændingerestriktiv retning har bidraget til en øget opbakning til venstre blok som helhed. Dette betyder, at selvom RHP'ers dagsorden vinder politisk gennemslag, kan den vælgermæssige gevinst risikere at tilfalde modsatte blok. For et højrefløjsparti er dette selvsagt strategisk ufordelagtigt, eftersom den indirekte dagsordensindflydelse i så fald ikke nødvendigvis omsættes til hverken stemme- eller embedsgoder (Strøm, 1990). Antages RHP'er derimod at være policy-seeking, må selv venstrefløjens implementering af partiets mærkesager kunne tolkes som en gevinst (ibid.). Selvom Strøms sondring af partiadfærd dermed bliver analytisk central, er den dog empirisk vanskelig at afdække.

Det er imidlertid slet ikke givet, at de etablerede partier, som reaktion på RHP'ers succes, vælger at akkommodere. Det er sandsynligt, at mainstreampartier vil anlægge en *dismissiv* strategi, og dermed aktivt ignorerer eller marginaliserer RHP'ers dagsorden. Her vil RHP'ers dagsordensmagt i så fald udeblive. Dahlström og Esaiasson (2011) viser som eksempel herpå, hvordan de svenske mainstreampartiers samlede afvisning af Ny Demokrati i begyndelsen af 1990'erne forhindrede partiets dagsorden i at få bredt politisk gennemslag. I sådanne tilfælde brydes forbindelsen helt mellem RHP'ers vælgermæssige succes og mainstreams strategiske reaktioner, og begrænser fuldstændig den indirekte dagsordensmagt. Dette forhold kan endvidere få betydning for RHP'ernes mulighed for at influere lovgivningen og vil derfor blive diskuteret i følgende afsnit.

Figur 1: Mulighedsstruktur for indflydelse på dagsordenen

Figur 1 opsummerer RHP'ers dagsordensindflydelse som en flerstadieproces, der tager indledende afsæt i nye samfundsstrukturelle forandringer. Fremkomsten af nye værdipolitiske konfliktlinjer har skabt et politisk tomrum, som RHP'er succesfuldt kan udfylde, når de formår at agere issue-entreprenører, og tage ejerskab over en endnu ikke politiseret dagsorden. Herfra kan dagsordensindflydelsen udfolde sig ad to veje: enten som en direkte dagsordenssættende magt, hvor RHP'er synes at have mere eller mindre midlertidigt monopol over en ny konfliktlinje eller via indirekte dagsordensindflydelse, når mainstream reagerer gennem akkommodation. Uanset formen bidrager begge mekanismer altså til en ændret politisk dagsorden, hvor værdipolitiske spørgsmål fastholdes som saliente på den politiske dagsorden.

Lovgivningsindflydelse

Til forskel fra dagsordensindflydelse forstås lovgivningsindflydelse som RHP'ers evne til at påvirke udfaldet af konkret lovgivning. Denne form for indflydelse fremstår i forskningen som væsentligt mere betinget og afhængig af institutionelle forhold, herunder regeringsdeltagelse, koalitionsrelationer og graden af politisk isolation. De følgende afsnit gennemgår derfor, hvordan den eksisterende litteratur identificerer disse institutionelle betingelser, under hvilke RHP'ers dagsordensmagt kan omsættes til henholdsvis direkte og indirekte lovgivningsindflydelse.

Direkte indflydelse på lovgivningen

Den direkte lovgivningsindflydelse forstås som RHP'ers mulighed for at præge policy via regeringsdeltagelse. Her består en indledende pointe i, at RHP'er synes at have størst policy-potentiale på deres egne kerneområder, mens deres politisk gennemslag på den bredere socioøkonomisk lovgivning er begrænset.

Akkerman (2012) anvender bl.a. det såkaldte NIIP-indeks på tværs af ni lande til at måle, i hvor høj grad ny lovgivning bærer præg af en radikal højrefløjssdagsorden. Dvs. målt på de ideologiske kerneprincipper som nativism og autoritarisme (Mudde, 2010). Hun finder, at højreradikal politik under centrum-højre-regeringer i gennemsnit øges med 1,14 skalapoint om måneden, mens regeringskoalitioner med RHP øger højreradikal lovgivning med 1,18 skalapoint (Akkerman, 2012: 520). Forskellen er dermed marginal, hvilket bliver indikation på, at der ikke nødvendigvis føres en mere højreradikal politik, selv når RHP'er indgår i regering. Dette kan dels forklares ved, at centrum-højre-partier formentlig allerede fører en restriktiv "baseline-politik", som RHP'er dog indirekte kan have påvirket, og dels ved at koalitionskompromiser i sig selv vil begrænse yderligere højreradikalisering.

RHP'ers begrænsede direkte lovgivningsindflydelse blev eksempelvis tydeligt hos FPÖ i Østrig og LPF i Holland, hvor sidstnævnte opnåede en NIIP-score på blot 0. Årsagen til, at netop disse partier fik lille indflydelse på den førte politik, kan dog i høj grad også tilskrives, at partierne led under interne splittelser og manglende ministeriel kapacitet, hvilke begge har svækket deres forhandlingsposition (ibid.; Cole, 2005). Denne pointe bestyrkes desuden af, at SVP i Schweiz derimod opnåede direkte lovgivningsindflydelse på ca. +0,88 pr. måned som følge af, at partiet netop var organisatorisk velforberedt på regeringsansvaret, skaffede sig justitsministerposten og deraf lykkedes med at skabe en mere restriktiv asyl- og udlændingelov.

Men selv i situationer hvor RHP'er faktisk formår at influere lovgivningen, materialiserer det sig ofte i små lovtekniske ændringer snarere end i brede reformer. Chueris (2021) analyse af 17 vesteuropæiske lande viser f.eks., at RHP'ers regeringsdeltagelse generelt kan sættes i relation til velfærdsneds-kæringer, men at disse er tydeligt differentierede. Nedsækæringerne rammer primært politikker målrettet grupper, framet som "uførtjente", som f.eks. arbejdsløse og modtagere af social bistand. Derimod beskyttes velfærdsydelser til "förtjente" i højere grad. Til trods herfor øger RHP'ers regeringsdeltagelse alligevel sandsynligheden for mere restriktive tiltag mod immigranternes sociale rettigheder med hele 406 pct., sammenlignet med rene højrefløjssregeringer (ibid.). Dette peger på en direkte indflydelse, der ikke nødvendigvis ligger i omfanget eller bredden, men snarere i selve profilen af velfærdsreformerne. Noget, som Chueri selv betegner "velfærdschauvinisme" og i sig selv et stærkt argument for, at RHP'er (når de har institutionel adgang) kan få direkte gennemslag på netop den type afgrænsningspolitik, der forbinder deres ideologi om nativism med socialpolitik (Chueri, 2021).

At RHP'ers lovgivningsindflydelse typisk materialiserer sig i mindre, målrettede ændringer snarere end i brede reformer, kan desuden forklares af partiernes strategiske differentiering mellem omfordeling og regulering (Roth m.fl., 2018). Når velfærdsnedskæringer er højsaliente og risikerer at ramme partiernes kernevælgere, har RHP'er incitament til at bremse eller moderere reformerne. Omvendt er tekniske og lavsaliente reguleringer, eksempelvis inden for arbejdsmarked eller privatisering, lettere at acceptere som led i koalitionsbyttehandler (ibid.). Dette kan forklare, hvorfor RHP'ers direkte indflydelse altså sjældent spænder over mange politikområder, men er knyttet til udvalgte kernefeltet.

Udviklingen i Sverige viser, at brandmure kan være politisk skrøbelige over tid. Sverigedemokraterna blev i mange år mødt med systematisk marginalisering, men partiets vedvarende vælgermæssige fremgang har gradvist blødt de borgerlige partier op for politisk samarbejde

En væsentlig begrænsning for RHP'ers direkte lovgivningsindflydelse opstår imidlertid, hvis mainstream systematisk afviser et samarbejde. En reel strukturel begrænsning, der også betegnes som "brandmure" (Dahlström og Esiasson, 2011). Afvisningen af AfD i Tyskland er et klart eksempel herpå, hvor partiet trods en femtedel vælgertilslutning, holdes mere eller mindre uden for både regeringsamarbejder og politisk indflydelse (Arzheimer og Berning, 2019). Brandmure er altså et effektivt redskab til at begrænse RHP'ers direkte lovgivningsindflydelse, uanset hvor store disse partier må have vokset sig. Tyskland udgør imidlertid også en særlig case, hvor landets historiske erfaringer muligvis har medført en institutionaliseret politisk konsensus om at ekskludere partier, der bærer præg af yderligtgående eller antidemokratiske tendenser (ibid.). Til gengæld bliver Tyskland også en case på, at hvis højreradikal mobilisering kan ske her, kan det ske alle steder. Og seneste udviklinger kunne tyde på, at selv den tyske brandmur ikke er fuldstændig stabil med et CDU, der udviser en begyndende samarbejdsvillighed over for AfD ved at lade partiets stemmer indgå i parlamentariske aftaler (ibid.). En accept af AfD, der muligvis har måttet ske som reaktion på det demokratiske dilemma i at ekskludere et parti med over 20 pct. af befolkningens stemmer. Tilsvarende viser også udviklingen i Sverige, at brandmure kan være politisk skrøbelige over tid (Aylott og Bolin, 2023). Sverigedemokraterna blev i mange år mødt med systematisk marginalisering, men partiets vedvarende vælgermæssige fremgang har gradvist blødt de borgerlige partier op for politisk samarbejde.

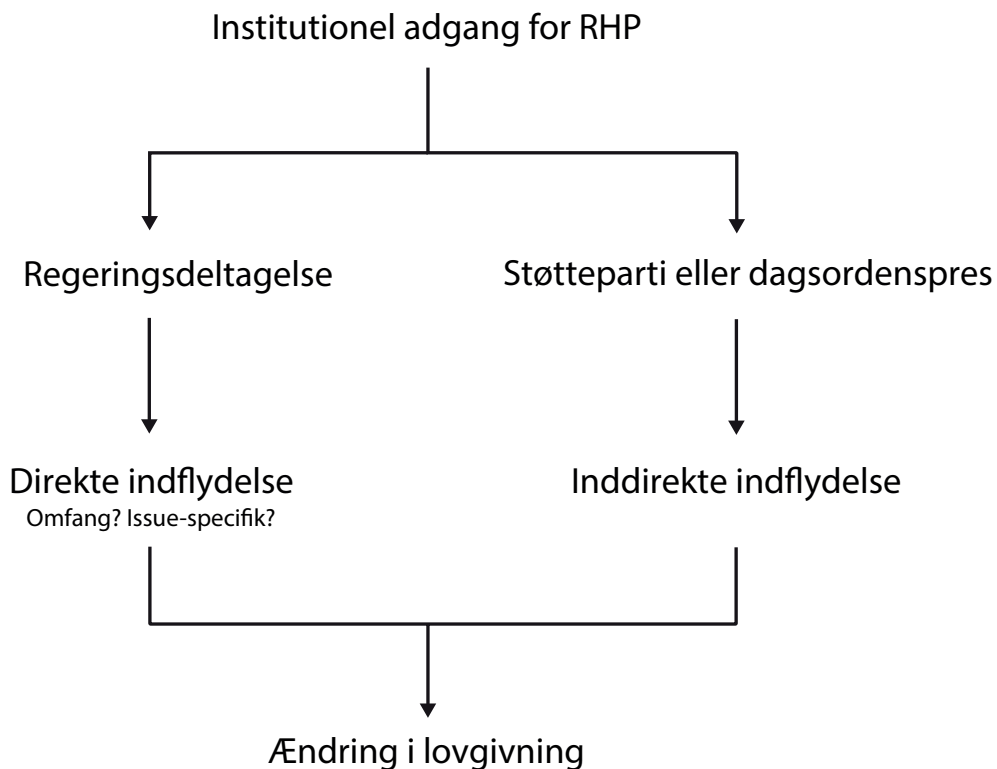
Indirekte indflydelse på lovgivningen

RHP'ers dagsordensmagt og indirekte lovgivningsindflydelse er analytisk tæt forbundne, fordi sidstnævnte i praksis er betinget af en forudgående dagsordensmagt. Som belyst tidligere, kan RHP'ernes ejerskab på den værdipolitiske konflikt skabe et pres på etablerede partier. Hvis mainstream i dette

tilfælde vælger at akommodere, og derved udfordre RHP'ers ejerskab, kan deres dagsordensmagt i sig selv og uden formel regeringsdeltagelse være faktor i lovgivningsmæssige tilpasninger fra mainstream. Dette betyder også, at ikke engang etablerede brandmure nødvendigvis vil begrænse RHP'ers indirekte dagsordensindflydelse. Har RHP'er opnået tilstrækkelig stor dagsordensmagt blandt vælgerne, er det forventeligt, at de fortsat påvirker mainstream ind i lovgivningsprocessen. Dette understøttes blot af, at rene højrefløjsregeringer er begyndt at føre en mere restriktiv immigrantpolitik (Akkerman, 2012).

Indirekte lovgivningsindflydelse bør også forstås i lyset af RHP'ers rolle som støtteparti. Her peger Heinze (2022) på, at støttepartier kan udgøre en central kanal for indirekte indflydelse, netop som disse besidder stor forhandlingsstyrke, uden samtidig at skulle påtage sig de konsekvenser, der kommer med regeringsansvar. Selvom støttepartier kan få gennemslag i direkte lovgivning, forstås denne slags indflydelse altså som værende af mere *indirekte* karakter, da den udøves uden formel kontrol over regeringsapparatet.

Denne mekanisme illustreres igen hos Akkerman (2012). Selvom hun konkluderer, at RHP'er generelt har begrænset direkte lovgivningsindflydelse ved regeringdeltagelse, udgør Danmark en særcase i studiet. *Rasmussen I-regeringen*, støttet af Dansk Folkeparti, opnår nemlig den højeste NIIP-score i studiet (ca. + 4,15 skalapoint). DF havde ingen ministerposter, men udøvede alligevel betydelig indflydelse via rollen som støtteparti. En mulig forklaring herpå består i, at DF netop kunne undgå de organisatoriske komplikationer, der som tidligere nævnt sås hos RHP'ernes regeringsdeltagelse i både Østrig og Holland. Dette taler samtidig ind i, at den mest effektive indflydelse for RHP'er kan synes at være indirekte snarere end direkte, og at støttepartirollen er fordelagtig, hvis RHP'er samtidig står organisatorisk svagt. En væsentlig udfordring for denne konklusion er imidlertid, at resultaterne udelukkende er målt på vedtaget lovgivning (målt ved *policy output*), hvorfor de ikke kan sige noget om RHP'ers indflydelse på den faktiske implementering. Dertil bør Akkermans konklusioner også vurderes med en vis forsigtighed, da studiet baserer sig på data fra en periode, hvor både RHP'ernes organisatoriske modenhed og deres parlamentariske position adskiller sig fra i dag.

Figur 2: Mulighedsstruktur for indflydelse på lovgivningen

Figur 2 opsummerer, hvordan RHP'ers indflydelse på lovgivningen særligt afhænger af de institutionelle rammer, de indgår i. Mens den direkte lovgivningsindflydelse forudsætter formel institutionel adgang til den beslutningsdygtige arena, kan indirekte lovgivningsindflydelse opstå uden egentlig regeringsdeltagelse. Som modellen illustrerer, kan støttepartiroller eller vedvarende dagsordenspres påvirke policy-udviklingen indirekte. Manglende koalitionsadgang, eksempelvis som følge af brandmure, kan dog risikere helt at afskære RHP'er fra direkte gennemslag, men ikke nødvendigvis fra uformel adgang. Dermed tydeliggør Figur 2, at ændringer i lovgivning kan opstå både gennem formel adgang og gennem mere indirekte kanaler.

Radikale højrefløjspartiers indflydelse som en betinget politisk magt

Den gennemgængede litteratur peger samlet på, at radikale højrefløjspartiers politiske indflydelse hverken er entydig eller nødvendigvis proportional med deres vælgertilslutning. Tværtimod fremhæver forskningen, at RHP'ers gennemslagskraft i høj grad afhænger af institutionelle rammer, partistrategiske valg og de etablerede partiers reaktioner.

På dagsordensniveau viser litteraturen, at RHP'er har relativt gunstige betingelser for indflydelse. Gennem en politisering af nye højsaliente værdipolitiske spørgsmål, særligt omkring immigration, national identitet og globalisering, har de i mange europæiske lande formået at flytte disse emner til centrum af den politiske debat. Samtidig understreges det, at denne direkte dagsordens-

indflydelse ofte er tidsbegrænset, fordi den forudsætter et relativt uforstyrret emneejerskab. Så længe mainstreampartierne undlader at reagere, kan RHP'er fastholde en stærk dagsordensposition, men uden nødvendigvis at omsætte denne til konkret politik. Når mainstream derimod akkommoderer RHP'ers positioner, svækkes RHP'ernes særprofil som emneejere, men der åbnes samtidig for en mere indirekte dagsordens- og lovgivningsindflydelseskanal, hvor RHP'ers vælgermæssige succes tvinger de etablerede partier til at prioritere de nye konfliktlinjer. Dagsordensmagten fremstår således som et dynamisk samspil mellem et direkte ejerskab og indirekte pres på de etablerede partier.

Når det gælder indflydelsen på den vedtagne lovgivning, fremhæver litteraturen et mere varieret billede. Direkte lovgivningsindflydelse forudsætter en institutionel adgang, og flere studier peger her på, at regeringsdeltagelse ofte indebærer betydelige omkostninger for radikale højrefløjspartier. Organisatoriske svagheder, interne konflikter og koalitionskompromiser reducerer typisk partiernes mulighed for bredt gennemslag, hvorfor indflydelsen koncentrerer sig om få kerneområder og ofte materialiserer sig i snævre policyændringer. Samtidig peges på, at rollen som støtteparti kan udgøre en mere effektiv kanal til lovgivningsindflydelse for RHP'er end egentlig regeringsdeltagelse. Som støttepartier kan RHP'er udnytte vetomagten samt en forhandlingsposition uden fuldt regeringsansvar og dermed undgå nogle af de organisatoriske problemer, der har præget RHP'er under regeringsdeltagelse. Denne form for indflydelse ses især på velfærdsområdet, hvor RHP'ers nativistiske ideologi ofte omsættes til velfærdschauvinistiske reformprofiler frem for brede nedskæringer. Dog skal det understreges, at også denne indirekte lovgivningsindflydelse forudsætter fraværet af stærke institutionelle barrierer, såsom vedvarende brandmure.

Samlet set peger forskningen på, at radikale højrefløjspartiets politiske indflydelse bedst forstås som betinget, selektiv og ofte indirekte. Selvom RHP'er har betydelig kapacitet til at forme den politiske dagsorden, er deres muligheder for direkte at kontrollere lovgivningsoutputtet mere begrænset. Deres politiske betydning synes derfor i højere grad at ligge i evnen til at omforme den politiske dagsorden samt policyprofiler inden for snævre, men dog centralt symbolske konfliktfelter, end i at sætte en bredere og sammenhængende politisk kurs.

 Samlet set peger forskningen på, at radikale højrefløjspartiets politiske indflydelse bedst forstås som betinget, selektiv og ofte indirekte

Referencer

Abou-Chadi, Tarik (2016), "Niche party success and mainstream party policy shifts – how green and radical right

parties differ in their impact." *British Journal of Political Science*, 46, 417-36.

- Abou-Chadi, Tarik og Werner Krause (2020), "The Causal effect of radical right success on mainstream parties' Policy positions: A regression discontinuity approach," *British Journal of Political Science*, 50: 829-47.
- Akkerman, Tjitske (2012), "Comparing radical right parties in government: Immigration and integration policies in nine countries (1996-2010)," *West European Politics*, 35: 511-29.
- Arzheimer, Kai og Carl C. Berning (2019), "How the Alternative for Germany (AfD) and their voters veered to the radical right, 2013-2017," *Electoral Studies*, 60: 1-10.
- Aylott, Nicholas og Niklas Bolin (2023), "A new right: the Swedish parliamentary election of September 2022," *West European Politics*, 46(5): 1049-62.
- Bischoff, Daniel og Markus Wagner (2019), "Do voters polarize when radical parties enter parliament?" *American Journal of Political Science*, 63(4): 888-904.
- Carmines, Edward og James Stimson (1986), "On the structure and sequence of issue evolution," *American Political Science Review*, 80(3): 901-20.
- Chueri, Juliana (2021), "Social policy outcomes of government participation by the radical right parties," *Party Politics*, 27(6): 1092-1104.
- Cole, Alexandra (2005), "Old right or new right? The ideological positioning of parties of the far right," *European Journal of Political Research*, 44: 203-30.
- Dahlström, Carl og Peter Esaiasson (2011), "The immigration issue and anti-immigrant party success in Sweden 1970-2006: A Deviant Case," *Party Politics*, 19: 343-64.
- Georgiadou, Vasiliki, Lamprini Rori og Costas Roumanias (2018), "Mapping the European far right in the 21st Century: A meso-level analysis," *Electoral Studies*, 54: 103-15.
- Goul Andersen, Jørgen (2003), "The Danish People's Party and new cleavages in Danish politics," *Arbejdspapir*, 1-23.
- Goul Andersen, Jørgen (2007), "Samfundskonflikter, partier i bevægelse og vælgere med omtanke: Rids af en generel teoretisk ramme", i J.G. Andersen o.a. red., *Det nye politiske landskab. Folketingsvalget 2005 i perspektiv*, Aarhus: Academica, pp. 11-50.
- Goul Andersen, Jørgen og Tor Bjørklund (1990), "Structural change and new cleavages: The progress parties in Denmark and Norway," *Acta Sociologica*, 33(3): 195-217.
- Heinze, Anna-Sophie (2022), "Dealing with the populist radical right in parliament: mainstream party responses toward the Alternative for Germany," *European Political Science Review*, 14(3): 333-50.
- Hjorth, Frederik og Martin Vinæs (2022), "When does accommodation work? Electoral effects of mainstream left position taking on immigration," *British Journal of Political Science*, 52: 949-57.
- Hobolt, S.B. og C.E. De Vries (2015), "Issue entrepreneurship and multiparty competition," *Comparative Political Studies*, 48(9): 1159-85.
- Kitschelt, Herbert (2007), "Growth and persistence of the radical right in postindustrial democracies: Advances and challenges in comparative research," *West European Politics*, 30(5): 1176-1206.
- Klages, Elizabeth (2003), "Populisme eller hvad? Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti som reaktioner på politics as usual," *Politica*, 35(4): 402-12.
- Leeper, Thomas og Rune Slothuus (2014), "Political parties, motivated reasoning, and public opinion formation," *Advances in Political Psychology*, 35: 129-56.
- Lopez, Teresa Mata (2025), "The uncertain impact of populist radical rights parties' electoral success on public opinion," *European Political Science*, preprint: 1-28.
- Mudde, Cas (2010), "The populist radical right: A pathological normalcy," *West European Politics*, 33(6): 1167-86.
- Patana, Pauliina (2022), "Residential constraints and the political geography of the populist radical right: Evidence from France," *Perspectives on Politics*, 20(3): 842-59.
- Petrocik, John R. (1996), "Issue ownership in presidential elections, with a 1980 case study," *American Journal of Political Science*, 40(3): 825-50.
- Roth, Leonce o.a. (2018), "The impact of populist radical right parties on socio-economic policies," *European Political Science Review*, 10(3): 325-50.
- Rydgren, Jens og Sara van der Meiden (2019), "The radical right and the end of Swedish exceptionalism," *European Political Science*, 18: 439-55.
- Strøm, Kaare (1990), "A behavioral theory of competitive political parties," *American Journal of Political Science*, 34(2): 565-98.